

# **نایر بازی درمانی بر مشکلات رفتاری کودکان**

**امیر داریوش توسلی**

|                     |                                                                                                  |
|---------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------|
| سرشناسه             | : توسلی، امیرداریوش، ۱۳۵۸                                                                        |
| عنوان و نام پدیدآور | : تأثیر بازی درمانی بر مشکلات رفتاری کودکان/امیرداریوش توسلی؛ ویراستار حمیدرضا خاشعی ورنامخواستی |
| مشخصات نشر          | : تهران، ویهان، ۱۳۹۸                                                                             |
| مشخصات ظاهری        | : ۷۴ص: جدول، نمودار                                                                              |
| شابک                | : ۹۷۸-۶۲۲-۶۵۹۱-۱۴-۰                                                                              |
| وضعیت فهرست نویسی   | : فیفا                                                                                           |
| یادداشت             | : کتابنامه                                                                                       |
| موضوع               | : بازی درمانی -- ایران -- نمونه پژوهی                                                            |
| موضوع               | : Play therapy -- Iran -- Case studies                                                           |
| موضوع               | : درمان تعامل والدین و کودک -- ایران -- نمونه پژوهی                                              |
| موضوع               | : Parent-child interaction therapy -- Iran -- Case studies                                       |
| موضوع               | : کودکان -- ایران -- روان درمانی -- مشارکت والدین -- نمونه پژوهی                                 |
| موضوع               | : Child psychotherapy -- Parent participation -- Iran -- Case studies                            |
| رده بندی کنگره      | : RJ ۵۰۵/ب۲ت۹ ۱' ۸۸                                                                              |
| رده بندی دیویی      | : ۶۱۸/۹۲۰۹۱۶۵                                                                                    |
| شماره کتابشناسی ملی | : ۸۹۱۰۰                                                                                          |

|             |                                                  |
|-------------|--------------------------------------------------|
| عنوان کتاب  | : تأثیر بازی درمانی بر مشکلات رفتاری کودکان      |
| ناشر        | : انتشارات ویهان                                 |
| مؤلف        | : امیر داریوش توسلی                              |
| ویراستار    | : حمیدرضا خاشعی ورنامخواستی                      |
| مدیر تولید  | : شرکت پیشتاژان علم و دانش - امیرکبیر (شریف یار) |
| صفحه آرا    | : الهام کسایی پور                                |
| طراح جلد    | : محدثه حاجی                                     |
| شمارگان     | : جلد ۱۰۰۰                                       |
| نوبت چاپ    | : اول، ۱۳۹۸                                      |
| چاپ و صحافی | : شرکت پیشتاژان علم و دانش - امیرکبیر (شریف یار) |
| ناظر چاپ    | : حمیدرضا خاشعی ورنامخواستی                      |
| قیمت        | : ۲۰۰۰۰ تومان                                    |

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۵۹۱-۱۴-۰  
ISBN:978-622-6591-14-0

همه حقوق برای ناشر محفوظ است

دفتر پخش: تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخررازی، کوچه اتوری، پلاک ۱۴

شماره های تماس: ۰۹۱۹۶۸۳۷۱۵۲-۶۶۱۷۵۷۹۱-۰۹۱۲۵۲۷۹۲۴۸

دفتر موسسه شریف یار: فلکه دوم صادقیه، خ اشرفی اصفهانی، خ سازمان آب غربی، ساختمان نور قائم، پلاک ۱

شماره های تماس: ۰۴۴۰۲۰۲۴۱-۰۹۰۲۰۸۹۱۲۹

## مقدمه

امروزه در ایران، کودک و خانواده از اهمیت به سزایی برخوردار است. در حلقه روان شناسی رویکردهای مختلفی در زمینه‌ی مشاوره و روان درمانی کودک وجود دارد. شناخت کودک، نوع نگاه به کودک و شناخت نیازهای کودک خصوصا در سال‌های اولیه‌ی زندگی کودک همواره دغدغه‌ای بوده است که خانواده را از یک سو به سمت روان شناس یا روان پزشکی سوق داده است و از سوی دیگر گاهی روان شناس یا متخصصی را برای برگزاری نشست‌ها یا کلاس‌های فرزندپروری برای والدین، تشویق کرده است. دغدغه‌های والدین خصوصا مادران در زمینه‌ی روش تعامل با کودک، همواره مادر را مشتاق به یادگیری بیشتر در زمینه‌ی فرزند پروری می‌نماید.

والدین همیشه به عنوان محیط دهنده‌ی فرآیند درمان و بهبود مشکلات رفتاری و روانی کودک، به عنوان دستیار درمانگر برای رسیدن به موفقیت درمانی در زندگی واقعی کودک در منزل، نقش مهمی دارند. بر اساس گزارش اخیر در آمریکا در مورد سلامت روان، استفاده از والدین و خانواده‌ها در زمینه‌ی سلامت کودکان، امری حیاتی است. فرزند درمانی به عنوان یک روش منحصر به فرد و متکی بر شواهد، برای این منظور بسیار مفید است زیرا به والدین می‌آموزد تا در تغییرات زندگی در کودکان‌شان به عنوان درمانگر اولیه موثر باشند. تنش والدگری و در مقابل احساس خودکارآمدی والدگری از عوامل هستند که به ترتیب می‌توانند بر رشد روانی کودک و کاهش مشکلات رفتاری او نقش بسزایی داشته باشند.

از این روی در جهت ارتقاء مهارت‌های والدگری در والدین به عنوان عاملی مهم در کاهش مشکلات رفتاری کودکان و نیز در جهت بهبود روابط والد و کودک به واسطه خودکارآمدی والدگری در والدین برنامه‌های فرزندپروری متنوعی در روان شناسی مطرح است که یکی از مهم‌ترین این برنامه‌ها، آموزش فرزند درمانی با رویکرد CPRT می‌باشد. رویکرد CPRT در واقع رویکردي است که به آموزش عملی بازی درمانی به مادران مبتنی بر ارتباط والد-کودک می‌پردازد که بر اساس الگوی ۱۰ جلسه‌ای لندرت<sup>۱</sup> طراحی شده است (براتون، رایا، رهنه و جونس، ۲۰۰۵). این رویکرد در ضمن اهمیت به استفاده از والدین در فرآیند درمان مشکلات کودکان، به بازی به عنوان یک عامل درمانی برای کودکان اهمیت بسزایی داده است. لندرت در رویکرد فرزند درمانی خود به ترکیب افزایش مهارت‌های والدگری والدین با بازی درمانی

کودک محور پرداخته است بازی درمانی، براساس تعریف انجمن بازی درمانی، استفاده‌ی سازمان دهی شده از یک مدل نظری برای ایجاد یک رابطه‌ی بین فردی است که در آن متخصص بازی درمانگر از قدرت‌های درمانی بازی برای کمک به بیمارانش استفاده می‌کند و باعث پیشگیری یا حل مشکلات روانی اجتماعی و بهینه شدن فرآیند رشد و پرورش کودک می‌شود.

کودک در مسیر تحولی که دارد، همراه با چالش‌هایی نو برای مادران است. به گونه‌ای که به وجود آمدن این چالش‌ها والدین را گاه با ضرورت مراجعه به مراکز مشاوره و روانشناسی روبه رو می‌کنند و چه بسا با شدت این چالش‌ها و افزایش نگرانی‌های والدین، حتی ضرورت مراجعه به روانپزشکی را هم احساس کنند. لذا همیشه روانشناسان کودک به ویژه بازی درمانگران این دغدغه را داشته‌اند تا والدین را با ضروریات فرزند پروری آشنا کنند و راه برخورد مناسب با این چالش‌ها را گوشزد نمایند. از جمله چالش‌های مهم در مسیر رشد و تحول کودک، سنین اولیه و خصوصاً سن دو تا پنج سالگی بود که می‌باشد. در این دوره‌ی سنی والدین شکایت‌هایی دارند از جمله اینکه فرزند ما به اصرار و مزاح شده از جانب ما گوش نمی‌دهد یا اینکه او خرابکار است و می‌خواهد حرف خودش باشد، لجباز است و نگرانی‌هایی از این دست که این نگرانی‌ها تا سن چهار یا پنج سالگی ممکن است تداوم داشته باشد. گاه پدر و مادر در مراجعه به روانشناس یا روانپزشک سوال می‌کنند که آیا فرزند من مریض است یا بیش فعال؟ برای گذر از این نگرانی چه باید کرد جز حمایتی که هم شامل کودک باشد و موجب ارتقاء رشد روانی او شود و هم مادر را یاری کند تا پدر و مادر بدانند که بسیاری از این سایل در این سن طبیعی است و حاصل فرآیند تحولی کودک است و همچنین بدانند که چگونه باید با این مرحله از رشد روبه رو شوند.

این حمایت و آموزش باید به گونه‌ای باشد که از طریق آن هم بتوان کودکان را مستقیم در گیر حمایت‌های روانی کرد و هم بتوان به والدین به گونه‌ای آموزش داد تا در جهت افزایش و ثبات آثار درمانی کار با کودکانشان گام‌های موثری بردارند خصوصاً اینکه والدین بیشترین وقت خود را با کودک خود سپری می‌کنند و از این روی، عامل درمانی مهمی برای کودکانشان می‌توانند باشند.

بر اساس گزارشات اخیر در آمریکا در مورد سلامت روان، استفاده از والدین و خانواده ها در زمینه‌ی سلامت روان کودکان، امری حیاتی است. و از این رهگذر والدین مهمترین دستیار و همکار برای روان درمانگر می‌باشند.

اما استفاده از رویکرد فرزند درمانی مبتنی بر بازی درمانی (CPRT) برای کودکان پیش دبستانی، به دلیل این است که رشد زبانی کودکان از رشد شناختی آنها عقب‌تر است، آنها از طریق بازی از آن چه در دنیایشان اتفاق می‌افتد، آگاه می‌شوند و با آن تماس برقرار می‌کنند. در بازی درمانی، به عروسک‌ها به عنوان لغات کودک و به بازی به عنوان زبان کودکی نگریسته می‌شود. در واقع، بازی درمانی برای بچه‌ها مانند مشاوره یا روان درمانی برای بزرگسال است. عملکرد مادری بازی از این جهت مهم است که کودکان را یاری می‌کند به وسیله‌ی آن دنیای درونی خود را بیان کنند.

www.ketabchi.ir

## فهرست

صفحه

عنوان

|    |                                                             |
|----|-------------------------------------------------------------|
| ۹  | مقدمه                                                       |
| ۱۵ | <b>فصل اول</b>                                              |
| ۱۵ | موضع گیری های نظری در خصوص بازی و بازی درمانی               |
| ۱۵ | بازی                                                        |
| ۱۷ | کارکردهای بازی                                              |
| ۲۰ | بازی درمانی                                                 |
| ۲۱ | بازی درمانی به شیوه ی روان تحلیلی                           |
| ۲۳ | بازی درمانی رهاشپس                                          |
| ۲۳ | بازی درمانی ساخت دانه                                       |
| ۲۳ | بازی درمانی ارتباطی                                         |
| ۲۴ | بازی درمانی رفتاری شناختی                                   |
| ۲۴ | بازی درمانی کودک محور                                       |
| ۲۸ | موضع گیری های نظری در خصوص کودکان پیش دبستانی               |
| ۳۲ | موضع گیری های نظری در خصوص ارتباط و تعامل والد-کودک         |
| ۳۷ | موضع گیری های نظری در خصوص خودکارآمدی والدگی                |
| ۳۹ | موضع گیری های نظری در خصوص بازی درمانی مبتنی بر بازی (CPRT) |
| ۴۱ | موضع گیری های نظری در خصوص شادکامی                          |
| ۴۳ | <b>فصل دوم</b>                                              |
| ۴۳ | فرآیند روش شناختی                                           |
| ۴۳ | مقیاس فهرست رفتاری کودکان پیش دبستانی (PBCL)                |
| ۴۴ | مقیاس خود کارآمدی والدگری                                   |
| ۴۴ | مقیاس رابطه ی والد-کودک                                     |
| ۴۵ | مقیاس شادکامی آکسفورد                                       |
| ۴۵ | روش اجراء                                                   |
| ۴۹ | <b>فصل سوم</b>                                              |
| ۴۹ | تجزیه و تحلیل یافته ها                                      |
| ۶۱ | <b>فصل چهارم</b>                                            |

|    |                        |
|----|------------------------|
| ۶۱ | ..... بحث و نتیجه گیری |
| ۶۱ | ..... فرضیه اول        |
| ۶۲ | ..... فرضیه دوم        |
| ۶۳ | ..... فرضیه سوم        |
| ۶۴ | ..... فرضیه چهارم      |
| ۶۵ | ..... نتیجه گیری       |
| ۶۶ | ..... محدودیت ها       |
| ۶۷ | ..... منابع و مآخذ     |
| ۶۷ | ..... منابع            |
| ۶۷ | ..... منابع فارسی      |
| ۷۱ | ..... منابع غیر فارسی  |

www.ketab.ir